This article was downloaded by: [New York University]

On: 03 February 2015, At: 14:17

Publisher: Taylor & Francis

Informa Ltd Registered in England and Wales Registered Number: 1072954

Registered office: Mortimer House, 37-41 Mortimer Street, London W1T 3JH, UK

Geologiska Föreningen i Stockholm Förhandlingar

Publication details, including instructions for authors and subscription information:

<http://www.tandfonline.com/loi/sgff19>

Förklyftade diabasgångar på. åland

L. J. Igelström

Published online: 06 Jan 2010.

To cite this article: L. J. Igelström (1891) Förklyftade diabasgångar på. åland, Geologiska Föreningen i Stockholm Förhandlingar, 13:2, 79-80, DOI: [10.1080/11035899109446860](https://doi.org/10.1080/11035899109446860)

To link to this article: <http://dx.doi.org/10.1080/11035899109446860>

PLEASE SCROLL DOWN FOR ARTICLE

Taylor & Francis makes every effort to ensure the accuracy of all the information (the "Content") contained in the publications on our platform. However, Taylor & Francis, our agents, and our licensors make no representations or warranties whatsoever as to the accuracy, completeness, or suitability for any purpose of the Content. Any opinions and views expressed in this publication are the opinions and views of the authors, and are not the views of or endorsed by Taylor & Francis. The accuracy of the Content should not be relied upon and should be independently verified with primary sources of information. Taylor and Francis shall not be liable for any losses, actions, claims, proceedings, demands, costs, expenses, damages, and other liabilities whatsoever or howsoever caused arising directly or indirectly in connection with, in relation to or arising out of the use of the Content.

This article may be used for research, teaching, and private study purposes. Any substantial or systematic reproduction, redistribution, reselling, loan, sub-licensing, systematic supply, or distribution in any form to anyone is expressly forbidden. Terms & Conditions of access and use can be found at <http://www.tandfonline.com/page/terms-and-conditions>

Förklyftade diabasgångar på Åland.

Af

L. J. IGELSTRÖM.

Under mina många och vidsträckta resor i Sverige och Finland har jag på Åland år 1846 sett en ganska märkvärdig verkning af isen under istiden. Denna företeelse står ännu efter 45 år så lifligt i mitt minne, att jag knappt skulle kunna behöfva anlita mina från den tiden förda dagböcker för att beskrifva den.

På nordvestligaste delen af Stor-Sottunga ön fann jag tvenne med hvarandra parallela diabasgångar i felsitporfyr, strykande rätlinigt i VSV—ONO, hvardera 270 *m* i längd med en bredd af från 1.2 till 4.75 *m*, åtskilda från hvarandra 10 *m*. De lågo i en hög bergshöjd nära hafsytan, omkring 10 *m* öfver densamma. Diabasmassan nådde icke upp till porfyrens yta i dagen, utan låg på ett djup, som varierade från 4 till 11 å 17 *m* från porfyrhällens yta räknadt. De fristående väggarne, som begränsade diabasen, voro lodräta eller nära lodräta. Inga glidningsytor mot porfyrväggarne funnos ej heller syntes några refflor derå. Det hela liknade fullkomligt utseendet af ett grufarbete, der diabasen i gångarnes öfre delar bortsprängts till det ofvan nämnda djupet. På botten af tomrummen funnos en mängd löst liggande skarpkantiga diabasblock. Krossgrus eller annat grus förefanns ej.

Diabasen var tinkornig svart, stundom grönaktig. Porfyrbergen kring gångarne voro fria från all jordbetäckning, så att företeelsen visade sig på ett mycket klart och tydligt sätt. De

qvarliggande diabasblocken i gångarnes tomrum lågo så som om de hade helt enkelt nedrasat från diabasgångens sidodelar intill porfyren. Tydligt har det varit vatten, som inträngt i diabasmassans fina klyfitytor och sedan frusit samt på detta sätt lösprängt blocken, hvarefter de nedrasat.

För att i ofvanstående fall förklara bortskaffningen af diabasmassan i dessa gångars öfre delar ända till ett djup af 17 m har man, enligt min åsigt, ovilkorligen ingen annan utväg än antagandet att det varit ett rensningsarbete af isen under istiden af de starkt förklyftade diabasmassorna, alldeles såsom hr P. DUSEN angifver om den småländska dalgången Hesslås dal (se denna tidskrift b. 12, sid. 550).

Märkligt är huru försigtigt bortrensningen här skett, så att ingen rifning mot porfyrväggarne eller ens någon nötning eller omrullning af å botten ännu qvarliggande lösa block egt rum. De en gång frigjorda stenarne synes hafva infrusit i ismassan och sedan tillsammans med denna bortförts. Hade nu diabasgångarne varit bredare, så hade verkliga dalgångar uppstått i stället för de beskrifna rännformiga fördjupningarna.

Någon nedsjunkning af diabasmassan i porfyren kan i detta fall ej tänkas, ty då skulle glidytor på porfyrväggarne, breccior o. s. v. hafva uppstått. Ej heller kan man anse att härvid så tillgått, att diabasen, som på eruptivt sätt uppstigit i en förut befintlig spricka i porfyren, ej fullkomligt fyllt sprickan utan stelnat på ett visst djup under porfyrens dagyta; ty den mängd skarpkantiga och orullade block af diabas, som finnes liggande i den rännformiga fördjupningen i porfyerberget, bevisar utan vidare att gången en gång varit fylld.

(Sundemo den 17 januari 1891).